

Blikveld hoek 'Wapen van Mechelen' verruimd

door Jan van Helvoirt

Reeds geruime tijd wordt het blikveld op de hoek Markt-Wouwerstraat sterk uitvergroot. Terwijl het 'Schouwke' de laatste jaren mooi gerestaureerd is, wordt zijn noordgevel door zijn ontsierende buurman behoorlijk te kijk gezet. Het is de plicht van de Beekse regeerders ons marktveld en naaste omgeving met slagvaardigheid te behoeden voor ontsiering en verval. Ook vroeger trad men op als omwonenden het recht in eigen hand namen. Als woningen geruime tijd in puin bleven liggen, dan was dat echter puur het gevolg van de armoede en geweldige recessie waarin men verkeerde.

In 1789 vroeg kerkmeester Jan Tasset of men maatregelen wilde treffen: *dat van teyd tot tijd door de ingeseetenen mutsaardsmeyten, hout, asch, puyn en andere vuylnishoopen alsmede losse boomen werden gestaapelt en gelegd, gelijk mede tusschen de boomen en aan de Kerkemurkens.*¹ Eind 18^e eeuw werden de bruggen keurig opgemetseld, de pensenpoel werd uitgediept. Dirk Jonkers beurde f 2-15-0 voor het vegen van de beek over het marktveld. Bovendien werd de *gebooden linde* netjes gesnoeid.

Tot slot werd reeds in 1736 een verordening afgekondigd voor de burenen van het marktveld: *dat alle nabueren alhier die eenige boekende strooy, asch of misthopen opt marktvelt hebben liggen voor toekomstige donderdag avont alles sullen hebben weg te ruymen.*² Maar: ongevraagd staat opgeruimd niet altijd netjes!

Het Wapen van Mechelen lange tijd smederij

Als we de nog aanwezige muurankers in 'het Schouwke' moeten geloven, dan werd met de bouw van dit statige monument in 1614 aangevangen. Dr. Ruhe geeft het jaartal 1654.³ De 'Cultuurhistorische Inventarisatie Noord-Brabant' geeft ook het jaartal 1654.

Hun summier beschrijving luidt: Lijstgevel. Ellipsvormige muuropeningen met aanzet- en sluitstenen in de boog met siermetselwerk boogtrommels. In- en uitgezwente bakstenen. Zij baseert de leeftijd op het 'uitzonderlijk gave gebint'.

Hieruit blijkt ook dat het pand de branden van 1694 en 1792 heelhuids heeft doorstaan. In 1623 wordt het immers *een schoon en excellent huys* genoemd. Op 24 januari van dat jaar erven de kinderen Geraert Peter Geraert Hermans Noeyens, die smid was van beroep, het pand, dat *Stad Mechelen* of kortweg *Mechelen* werd genoemd. Zoon Wouter kreeg het huis, dat als *een schoone huysinge* beschreven werd. De bewoners kregen steeds het recht van wegen over de erfenis van buurman de *Swaen*. Hiermee doelde men op het straatje, dat er nog steeds gedeeltelijk ligt met een gemetselde boog erboven. Achterin dat straatje stond een eeuw geleden ook nog een huisje, waarin twee gezinnen woonden. Op het eind van het straatje kon je linksaf richting Zoolpad en Koestraat. Rechtsaf richting Wouwerstraat kon je naar de woning van de deken: de *Decanije*. Dat gedeelte werd ook vermeld in een akte waarin Servaes Schilders een stuk grond achter zijn huis de *Haen* kocht. Schilders moest vanaf zijn andere huis in de Wouwerstraat *eenen voetpad van synen huys totte Soolpatt toe* in orde houden! Misschien kreeg het pand de naam *Mechelen* omdat de oud-Mechelaar Christiaan Cauthals vanaf 1611 de functie van deken uitoefende.

Minder speculatief is dat de bewoner, die smid was, een prachtig uithangbord gemaakt had. Dat paste ook bij 'een mooi pandje', zoals het in 1653 omschreven werd: *een excelente*

¹ O.A.A. Hilvarenbeek nr. 102 f 186.

² O.A.A. Hilvarenbeek nr. 98 f 117v.

³ Dr. H. Ruhe. Het dorpswoonhuis in de Kempen. 1980. blz. 77.

huysinge met twee gevels, groot camer, keldercamer, keucken, hebbende eenen plaetse tot winckel, backcamer, cleyen camer ende moescamer. De toevoeging *rontsomme in metserije* geeft aan dat de meeste woningen toen alleen een gemetselde gevel hadden.⁴ Dit pand was dus blijkbaar helemaal opgemetseld. In 1998 twijfelde J. Scheirs in Tussen Paradijs en Toekomst nr. 48 daar nog aan. Bovendien was er een werkplaats ('winckel') ingericht, wellicht voor de smid. Er wordt niet gerept over een mogelijk brouwhuis of herberg: die is er tot omstreeks 1900 ook niet geweest.

Uitzicht op de markt

Na de verwoesting van het dekenhuis kreeg de Beekse predikant aan de noordkant van de Markt omstreeks 1717 een nieuw onderkomen. Toen ook kreeg het pand *Mechelen* definitief uitzicht op de Markt en de functie van het straatje kwam enigszins te vervallen. In 1741 was het gemeenschappelijk belang van het straatje nog niet geheel verloren. Pieter van Andel verkocht toen de *Swaen* aan Pieter Timmers. Als noordelijke belending kreeg het pand mee: Maria dochter Jan van de Kieboom en *een gemeenen straat*.⁵ In een eerdere verkoop van de *Swaen* kwam het straatje ook al aan bod. Het pand werd belast *mettet serviteuyt van te wegen*.⁶ Hiermee bedoelde men 'servituut', hetgeen betekent: recht van overweg.

De huidige gevel is omstreeks 1900 vernieuwend vervangen en symmetrisch gemaakt waardoor het originele wolfseind veel kleiner is geworden.⁷ Daarvoor lag de herberg, in de jaren '60 'Marktzicht' en later 'Kerkzicht' geheten, ook met zijn lange veel hogere zuidgevel en met de nok evenwijdig aan dat straatje.

De oudste geschiedenis van de bouwplaats gaat terug naar 1525. Bewoner was Dirck Wouter Thielmans die Brouwer. Misschien is naar hem ook het stuk grond aan de Wouwerstraat genoemd: *Brouwersbocht*. Zijn zoon Adriaen verkoopt het aan Jan Peter van Hese die het op zijn beurt overgeeft aan Cornelis Jan Schilders. De naam *Wapen van Mechelen* kan ook dateren uit de tijd dat deze beide laatsten, beiden leden van voermansfamilies, de eigenaren van het pand waren. Bekenaren dreven immers veel handel met Mechelen.⁸

Een maand later echter al wordt de smid Hendrik Peter Lodewijcx eigenaar. De laatste bewoner van het 'oude huis' vanaf 1581 zal Geraert Peter Geraert Hermans Noeyens geweest zijn. Misschien dat hij in die periode ook 'nieuwbouw' pleegde! Misschien ook dat de brandstichting tijdens de tachtigjarige oorlog in 1583 of 1587 daaraan ten grondslag lag. Panden bleven soms jaren lang in chaos liggen om later weer te worden opgebouwd. Deze smid werd begraven in de Beekse kerk, waar zijn zerk nog aanwezig is.

Johan Martin Berghman: grootgrondbezitter tot 1758

In 1715 woonde Hendrik van Dommelen in pand *Mechelen*. Dit kunnen we afleiden uit de verkoping van de *Swaen*. Peter van Andel kocht op 9-11-1715 dat pand van Jan van Moll. Ten noorden woonde toen familie Van Dommelen. De onmondige kinderen van Hendrik van Dommelen, gehuwd met Maria Hanegraef, deden het pand van de hand. Huybert Maes was momboir en Matthijs van de Kieboom 'toeziender'.

Jan Mallants werd de nieuwe eigenaar voor f 225,-. Hij had er niet of nauwelijks gewoond, want binnen 5 maanden deed hij *Mechelen* weer van de hand voor f 300,-. Jan Peter van de Kieboom werd de nieuwe eigenaar op 28 oktober 1719. Bovendien kocht Mallants een akker in de *Gasthuisakker* van Van de Kieboom.

---

⁴ R.A.H. Hilvarenbeek R 110, ongefolieerd (meded. L. Adriaenssen)

⁵ R.A.H. Hilvarenbeek R 77 f 287.

⁶ R.A.H. Hilvarenbeek R 73 (Esbeekse boeren spraken van 'serpetuut').

⁷ J. Scheirs. Tussen paradijs en toekomst. nr. 48 blz. 16.

⁸ Mededeling L. Adriaenssen.

In de rijke nalatenschap van de volgende, secretaris Johan Martin Berghman, deelde allereerst zijn schoonzuster Juffrouw Anna Louisa der Prez wonende in Den Haag. Zij was gehuwd geweest met wijlen Nicolaas Berghman. Zus Anna Elisabeth Berghman, gehuwd met Johan Hendrik Hoirgers, was de andere erfgename. Zo werden publiek verkocht op 22 mei 1758:

-een boerderij op het Hoog Spul

-een stenen schuur in de Wouwerstraat

-den *Ijpelaer met viswouwer en het Pastorijke*

-enorm veel gronden, waaronder: *Mulkacker, Moolenacker, Steyntje, Cromstraet, Beekerdijk, Westeringe Bos, de Zak, de Kok, Zwartpoel, 't Rot, Corstiaentje, Lamotte Acker, Pluymhorst, Spulse Gemeynt, de Diepen, Beerten Acker, de Siep, Palingshoek, Lammerdries, Klapstart, Meelis Bogt, Goorveld, Mierbeek, Teykwever.*

Tot slot werd *een huysinghe en hoff groot ontrent 1,5 loopse aen de Ronde Plaatz* te koop aangeboden. Pero van Heesch was de hoogste bieder.⁹ De latere Vrijthof 18 ging f 887:10:0 van de hand. Ruim zeven jaar later wisselde het pand opnieuw van eigenaar voor hetzelfde bedrag. Ook de akker die achter de hof lag werd erbij verkocht. Belending: oost de hof, west Jan Lemnius met de *Ijpelaer* en noord het *Pastorijke*. Dirk van Jaarsveld was in 1765 de nieuwe bezitter. Bij het huis werden door Van Jaarsveld toegevoegd de gronden: *de Krijt, het Elstveld en de Bukkum.*

Nog een groot 'huizenbezitter': Francois de Lang

Pero van Heesch werd opnieuw even eigenaar totdat Hermanus Jansen het in bezit kreeg. Dat gebeurde op 10 november 1774. Hij kocht het voor f 1500,- en voor ieder kind 'een paar gespen getaxeerd op drie ducaten' *een huys, stal, schuur en hoff 2 loopse.*¹⁰

Er hoorde ook een akker bij die ten westen van dit huis lag ten zuiden van de oude *Decanije*. Het huis was aanstonds te aanvaarden en de grond *toigst aende stoppelen 1775*. Hermanus Jansen verkocht het wederom na bijna tien jaar, 10 juni 1783, aan Francois de Lang.¹¹ Daarbij hoorde nu ook het zaailand ten zuiden van het *Pastorijke*, groot 4 loopse. Samen was het belast met een St. Huybert chijs van f 1-7-8 en f 3,- pacht aan de Beekse St. Pieter Kerk.

De verkoper moest zoveel mogelijk 'brand' in de schuur opstapelen. Bovendien werd hem opgedragen om aan de woning zodanige reparaties te verrichten *als naer gedaen beleyding sal bevonden worden noodzakelijk te wesen.*

Familie De Lang kwam uit Poppel en werd eigenaar van 'Stad Mechelen'. Omstreeks 1779 was Frans Willem de Lang, die gehuwd was met Maria Henrica Blancaerts, in de Beekse Koestraat komen wonen. In 1783 kocht hij ook nog een *huys, paarde stal, bakhuys en hof* in de Wouwerstraat.¹²

Francois was aanvankelijk chirurgijn. Later werd hij op 1 juli 1800 wettig erkend als *geatmitteerd en gequalificeerd vroedmeester*. Bovendien werd hij officieel als 'heelmester' toegelaten. Ofschoon hij nooit examen had gedaan, had hij zijn praktijk als heelmester in Beek met lof uitgeoefend.¹³ Zo had hij in 1801 Nicolaas Hosemans verbonden. In herberg 'In den Hemel' van Wouter Hamers had hij nogal verwondingen opgelopen door messteken. Jan Baptist van Oirschot had hem behoorlijk toegetakeld: o.a. een snede boven op zijn hoofd en een snede onder het kaaksbeen.¹⁴

⁹ R.A.H. Hilvarenbeek R 87 f 53.

¹⁰ R.A.H. Hilvarenbeek R 87 f 138.

¹¹ R.A.H. Hilvarenbeek R 90 f 243v.

¹² R.A.H. Hilvarenbeek R 137 f 76.

¹³ O.A.A. Hilvarenbeek nr. 107 f 134v.

¹⁴ R.A.H. Hilvarenbeek R 213 f 25v.

Enkele jaren eerder had hij het dode lichaam van Bart van Weesenbeek gevisiteerd. Hij was in huis vermoord gevonden: *een geweldige steek tot in de holligheid van 't hart peneetrerende*.¹⁵ Een maand later toog De Lang naar Dun. Michiel Rombouts, wonende aan de voet van de Dunse Bergen tegenover het witte boerderijtje, had zich verhangen. Dit bleek uit *een zware en diepe link paars en blauwachtig van kleur rondom om de nek en keel*. Verder was het tweede wervelbeen van de hals flink van zijn plaats geweken. In 1792 mocht hij in Westelbeers zijn kunsten vertonen. Cornelis van Eeten en Jan Adriaans hadden echt de messen geslepen. Zij hadden onenigheid over het gebruik van 'de slijpsteen'. Van Eeten kreeg *een snede loopende agter het linker oor langs de slaap van het voorhoofd groot eene span lang*.¹⁶

Aanvraag vergunning brouwerij in ... 'Stad Mechelen'!

Zijn zoon Adriaan deed het evenwel beter als we op zijn titel mogen afgaan. Hij werd Dr. nadat hij veel kosten gemaakt had *in zijnen langdurige studie en promotie als medicinal doctor*. Deze zoon, 'Adriaan de Lang ex Poppel Brabantus,' bezorgde vader Francois op het einde van diens loopbaan nog een proces aan zijn broek. Adriaan verweet hem dat hij was gaan samenwonen, sinds 1803 in de *Swaen*, met Petronella Donkers, *eene t'eenemaal besprooke vrouwspersoon*.

Zijn andere zoon Leopoldus stond op goede voet met zijn vader. Op zaterdag 8 juli 1807 schreef Francois aan de regeerders van Beek dat *gaarne eene Bier Brouwerije zoude willen maken, indien hij een begunstigt Octrooi hadde*.¹⁷ Hij bedoelde hier zijn huis, schuur en hof, gelegen onder de Vrijthof nr. 166. Op dat moment woonde er de armmeester Gerardus van de Poel. Tot kort na 1900 was er een 'armenkamer' ingericht. De minderbedeelden kregen vanuit de kerk brood uitgedeeld.

Op 18 juli kwam er een kort antwoord. Men vond de plaats om een bierbrouwerij in te richten best wel goed: *en nopens andere brouwerijen dat er meer zijn insgelijks, edoch waarvan er maar een gebezigt wordt (de andere te Rovert tegen Brabant thans niet gebruikt!)*. Bovendien had zoon Leopold het brouwersvak geleerd en kon dus aldoende zijn kost verdienen. De meest vertwijfelde afweging kwam op het laatst: *dat deselve zodanig gesteld wierd dat er geen brand van kome*. In september berichtte de Landdrost van Brabant dat de vergunning een feit was en dat er plaatselijk geen bezwaren ingebracht waren.

Uit het taxatierapport van 12 december 1808 blijkt dat Francois de Lang enorm veel onroerend goed verzameld had, waaronder 'een rijtje woningen' aan de Hoge Zij. De totale waarde, die van 'Mechelen' f 1600,-, bedroeg f 11.630,-. Wat nog meer bleek, was dat hij de brouwerij niet inrichtte in *Mechelen*, maar in het belendende hoekhuis. Hij had dat juist in maart 1808 gekocht van de smid Stephanus van Erk. Bovendien is in het pand vroeger ook nooit een herberg ingericht. Pas begin vorige eeuw startte men er horeca activiteiten!

Burgemeester Huysmans komt zich melden

Martinus Huysmans werd op 20 december 1763 in Bladel geboren. Hij was allereerst *Philisoof en theologant*. Hij vestigde zich in Hilvarenbeek als secretaris van de Heerlijkheid en later nam hij ook nog de functie van notaris aan.

Op 1 januari 1811 werd hij 'Keizerlijken Notaris' en burgemeester: 'Maire van Hilvarenbeek'. Hij vervulde dat 'Franse ambt' tot en met 1814. Hij zou burgemeester blijven van 1814 tot en met 1843, toen hij door Vogelpoel werd opgevolgd. Volgens een 'beoordelingslijst' was hij in Beek best goed gezien: *een confusionarius en winderig, goedhartig, en voor Burgemeester niet ongeschikt, door de ingezetenen van Hilvarenbeek zeer*

---

¹⁵ R.A.H. Hilvarenbeek R 207 6 oktober 1796.

¹⁶ R.A.H. Hilvarenbeek R 212 f 150v.

¹⁷ O.A.A. Hilvarenbeek. nr. 107 f 84.

bemind, geeft zich veel moeite. Ook zijn assistent Arnoldus Pijnenburg, die in de Wouwerstraat woonde tegenover de 'Beekse bouwval', kwam goed uit de bus.

Op 3 maart 1814 wist Huysmans nog kordaat op te treden tijdens het bekende oproer van de lotelingen. De inventaris in het gemeentehuis, dat toen nog aan de kerk gebouwd was, werd door de lotelingen uit de regio kort en klein geslagen. Burgemeester Huysmans wist op tijd de 'Beekse stormklok te luiden'. Gedurende een korte periode werd het raadhuis toen ingericht in het pand van Jan Peter Pellen *voor twee vrije kamers, vuur en ligt tot het houden der vergaderingen als tot het bewaren der nodige registers voor ene gl., 16 st. per dag.*

Op 20 augustus 1810 had Huysmans, die ook aan de noordkant van de Markt een statig huis gebouwd had, de *Ijpelaar* en het *Pastorijke* gekocht.¹⁸ In Diessen had hij de Voorste Watermolen al eerder in bezit: na enkele maanden verkocht hij die weer. De 'Hertganghoeve' met gronden in Esbeek zou hij langer in eigendom houden en aan zijn zoon nalaten. Dat was de bekende Beekse notaris die zich plechtig 'Heer van Aalst en Tulder' noemde. De Aalst is de oude naam voor de huidige Oranjabond of Rovertseheide. Deze fanatieke jager zou nog veel meer woeste gronden aankopen.

Herbergier Ketelaars

Notaris Emilius Martinus Johannes Wilhelmus Eugenius Huysmans, kortweg 'Mieltje' genoemd, wellicht heeft hij het pand door de huidige oostgevel drastisch veranderd, verkocht de statige woning aan de markt op 27 april 1904 aan de toenmalige huurder Engelbertus Ketelaars.¹⁹ De prijs was f 2600,-. Het kadastrale nummer was toen sectie D nummer 1751. Nog steeds werd de erfdiensbaarheid beschreven van de 'vanouds bestaande rijpoort'. Het fruit in de boomgaard was in 1904 nog van de verkoper.

De Beekse winkelier Antonius Wilhelmus Otten werd de nieuwe eigenaar op 13 februari 1919. Hij kocht het pand, inmiddels aangeduid met sectie D nummer 2080, voor f 4000,-. Ketelaars, weduwnaar geworden van Maria Appels, had de zorg over zeven minderjarige kinderen: Margaretha, Maria, Christina, Adrianus, Elisabeth en Engelbertus en verkocht de herberg. Twee ongehuwde zusters, Anna en Johanna beiden landbouwsters, stonden hem bij. De koper kreeg vergunning om langs de zuidelijke muur van het verkochte huis ondergrondse leidingen aan te leggen 'voor vervoer van vuil water of andersins'. Ook mocht hij ramen plaatsen in die zuidgevel. Het grote en nu weer verwijderde 'winkelraam' werd door Otten aangebracht in 1920. De koper moest wel de bestaande bovengrondse waterleiding gedogen naar het stroompje 'de Beek'. Dat gold ook voor de palen met electriciteitskabel van de leerlooier Frans Kuijpers.

Knillis van Raak mocht geen winkel starten

Op 7 november 1935 overleed Otten; hij liet bij Wilhelmina Schoondermans in zijn eerste huwelijk zeven kinderen na. Zijn tweede echtgenote was Maria de Bruijn die hem vier kinderen schonk en toen nog minderjarig waren. Tijdens de openbare verkoping op 27 mei 1936 ging onder leiding van notaris Pollen het huis, stal en tuin naar de Beekse landbouwer Adrianus Johannes Vermeer voor het bedrag van f 3430,-. Het adres was Markt A nr. 166 en had een oppervakte van 14 are 60. ca. De put staande op dit perceel moest gemeenschappelijk worden gebruikt. Engelbertus Ketelaars bezat nog steeds het zuidelijke pand: de Zwaan. De koper woonde reeds aan de markt op nummer A 161.

Er was een wijziging in de huisnummers doorgevoerd. Immers: eigenaar Adrianus Vermeer woonde ineens op nummer A 241 en ons pand kreeg het huisnummer Markt A 246. Knillis van Raak moest op 1 augustus 1953 liefst f 16000,- neertellen voor cafe 'Marktzicht'. Hij was

---

¹⁸ R.A.H. Hilvarenbeek R 102 f 91.

¹⁹ Kadaster Noord-Brabant. Met dank aan E. Naaykens.

bakker en geboortig van Esbeek in cafe 'Kerkzicht'. Het gekochte onroerend goed mocht niet van aard of bestemming veranderd worden. Ook lag er de verplichting dat alle gebouwen tegen brand moesten zijn verzekerd.

Knillis had verkering met To van Rijswijk van de Esbeekse of Akkermolen. Het huis werd eigenlijk ook door zijn vader Jan van Raak gekocht. Al vlug bleek dat ze van burgemeester De Rooy geen vergunning zouden krijgen. Hij zag een kruidenierswinkel als een 'ontsiering' van het Marktveld. Tot overmaat van ramp kregen ze de huurder Jan Janssen er niet uit.

De 78-jarige To vertelt nog vol vuur: "Jan van Raak had accountant Vinckx uit Goirle nog in de arm genomen. Toen ze bij notaris Pollen kwamen vroeg die of ze de stukken thuis goed gelezen hadden. Zo ja, dan ....tekenen". Maar ze tekenden een andere akte waarin niet de vermelding opgenomen was dat de huurder niet langer dan drie maanden mocht blijven zitten. Vader Harrieke van Rijswijk zag het eigenlijk helemaal niet zitten: "Dat je zo jong al als winkel begint in zo'n oude troep! Koop liever een stuk grond en begin een nieuwe winkel".

Dat deden ze uiteindelijk ook door de twee huisjes van de 'Mussenist' te kopen. Doch ze ruilden die woninkjes tegen het pand van Blankers daar schuin tegenover. Daar openden zij de eerste Beekse zelfbediening in kruidenierswaren, de 'Tip' genaamd. Over de bouwplaats van de oude Mussenist is overigens, i.v.m. nieuwbouw en wegaanleg, het laatste woord nog niet gezegd.

Cornelius van Raak, die dus inmiddels in de Gelderstraat woonde op nr. 28, verkocht de herberg aan Engelbertus Ketelaars voor de prijs van f 17000,-.

Pand in ere herstellen

Tot slot kochten Cor en Carla van Gorkum 't Schouwke uit een boedelscheiding op 11 februari 1980. Al ruim 15 jaar zijn zij bezig met het herstellen van 'hun pand'. Van alle werkzaamheden maakten zij ervoor en erna overzichts- en detailfoto's. Om met de woorden van de eigenaar te spreken: "Monumentenzorg zou het niet beter doen".

De voorgevel hebben zij in de oude staat van rond 1900 teruggebracht. Allereerst verwijderden zij het grote winkelraam om de twee originele ramen terug te plaatsen. Daarbij kwam in de dagkant aan het licht dat de huidige voorgevel er 'enkelsteens' tegenaan gemetseld was. De bestaande steense muur werd gehalveerd, door de 'koppen' half door te slaan en de 'strekken' te verwijderen. Bovendien brachten zij de jaarankers in de voorgevel opnieuw veel hoger aan, omdat zij anders achter de zonwering dreigden te verdwijnen.

De oude zijgevel aan het straatje neven de Zwaan werd compleet vervangen, waarbij de oude deur met bovenlicht en de drie ramen op de originele plaats terug gezet werden. Binnen in de herberg werd het oude plafond verwijderd, waarbij men ontdekte dat de oude zoldering voor een gedeelte bij de buitendeur zwart geblakerd was. Oude sporen van de smeedoven van de smidse?

Het dak was hard aan renovatie toe. Tussen de kepers zat riet aan weerszijden besmeerd met kalk, hetgeen verwijderd werd. De prachtige houten spanten waren nog puntgaaf en werden dus behouden. Een enkele balk, zoals de ruiter, werd vervangen.

Momenteel kijken we, sinds de sloop van het hoekhuis, aan de noordkant tegen een muur die gedeeltelijk tijdelijk opnieuw bekleed is. Volgens eigenaar Cor van Gorkum is dat in feite de originele gevelmuur van dat gesloopte hoekhuis. Onder die muur rustte ook een keldermuur van het belendende huis. Aan de achterkant raakten beide panden elkaar ook niet. Er zat een behoorlijk steegje tussen.

Het is best wel mogelijk dat in vroeger tijd dat steegje tot aan het Marktveld doorliep. De opmerking uit 1653 *een excelente huysinge met twee gevels*, maar vooral de toevoeging *rontsomme in metserije* geeft aan dat het een vrijstaand pand was. Gezien de vele huidige brandgangen was dat in vroeger tijd zeker niet verwonderlijk.

De drie noordelijke houten spantstaanders staan nu in de keuken, bijkeuken en voorkamer. Door de verdere noordelijke uitbouw naar het hoekhuis, is het pand misschien asymmetrisch geworden! Het kreeg een soort afdak en overdekte de gang. Bovendien loopt die noordgevel behoorlijk schuin weg. Met andere woorden: oorspronkelijk stonden de twee panden niet geheel evenwijdig aan elkaar.

Tot slot bracht een bezoekje aan de redelijke ondiepe gewelfde kelder, in feite zijn het twee aparte ruimten, aan het licht dat die ook in aanmerking komt gerestaureerd te worden. Cor speelt met die gedachte...op langere termijn. Als dat gaat gebeuren zal hij zeker onderzoek doen onder die keldervloer. Het blijft immers intrigerend wat zich op dat niveau midden veertiende eeuw in dorpsaanleg heeft afgespeeld.